פאה
פרק ד

מ"ה

א) אבעיות, היינו לשון גילוי, כדתיב (עובדיה א, ו) "נבעו מצפוניו", ומתרגמינן "אגליין מטמרוהי".

ב) **שלש אבעיות ביום** , היינו שתקנו חכמים ששל[א]פעמים יתגלה הבעה"ב, ויהא נראה בתוך שדהו, כדי שיקחו העניים פאה, וכתב התפא"י, שהוא כדי להשגיח שלא יגזלו החזקים שבעניים את החלשים .

ג) בשחר, בחצות, ובמנחה, **בשחר**, מפני המניקות, שבניהם ישנים בשחר, ואז יש להם פנאי ללקט, **בחצות**, מפני התינוקות, (העניים הקטנים) שדרכן לצאת בחצות, והולכין ללקוט פאה, (וכתב הר"ש, משום דבשחרית ובמנחה ישנים), **במנחה**, מפני זקנים ההולכים על משענתם, ואין מגיעים לשדה עד שעת המנחה.

ד) **ר' גמליאל אומר**, לא אמרו ג' זמנים אלו **אלא כדי שלא יפחתו**, דאם יפחתו, יפסידו או המניקות, או התינוקות, או הזקנים, אבל מותר לו להוסיף זמנים על אלו, ולא חיישינן שיקבע זמן למיודעיו, ויפסידו שאר העניים, משום דגם שאר העניים יכולים להמתין שם בגמר הקציר עד שיבא הבעה"ב (ביאור הגר"א בירושלמי).

ה) **ר"ע אומר**, **לא אמרו אלא כדי שלא יוסיפו**, דחושש שמא יקבע זמן למיודעיו, אבל יכול לפחות מג' זמנים אלו, ולא חששו לאותם העניים שאינם יכולים לבא ללקוט, כיון שכל מי שרוצה יכול לבא וליטול.

ו) וכתב הרע"ב, דלהלכה, אין נותנין פאה אלא בג' עתים הללו, אין פוחתין מהם, ואין מוסיפין עליהם, וכתב הרידב"ז (מתנ"ע ב, יז) בדעת הרמב"ם, דזהו שיטת ת"ק, דחולק על ר"ג ור"ע, וס"ל דג' זמנים אלו דוקא, לא פחות, ולא יותר.

ז) **של בית נמר**, הוא שם מקום, כדכתיב (במדבר לב, לו) "את בית נמרה". בני בית נמר **היו מלקטים על החבל**, **ונותנין פאה מכל אומן ואומן**, היינו שהיו קושרים חבל בצד אומן (שורה) בקמה, ולא היה החבל מגיע עד סוף השורה, והיו קוצרים והולכין עד שיכלה החבל, ומה שלא נקצר מאותה השורה, היו מניחים פאה על כל השורה, והיו עושין כן לכל שורה ושורה, ועל זה מזכירין אותם לשבח, ובתוי"ט מבאר הטעם למה היה דבר משובח, משום דעי"ז לא היו העניים צריכים להמתין עד גמר הקציר של כל שדהו, אלא נטלו פאה מיד לאחר קצירת כל שורה. ובמשנ"ר מבואר הטעם לשבח משום דקיימו מצוות פאה פעמים רבות.

[א] עי' מה שהקשה הרא"ש, למה צריך ג' זמנים, הא לכאורה כבר לקחו הכל בשמן הראשון, ועי' במשנ"ר מה שתירץ.

[ב] ובמשנ"ר כתב, שאין רשות לעניים ליכנס לשדה כשאין בעה"ב שם, שלא יגנבו מן הקציר, ע"ש, משמע דהחשש הוא כדי שלא יגנבו ממה שהבע"ב קצר לעצמו. והנפק"מ בין ב' הפירושים הוא דלפי התוי"ט חייב הבעה"ב להיות בשדה בזמנים אלו כדי להשגיח שלא יגזלו החזקים שבעניים את החלשים, אבל לפי המשנ"ר, שהטעם הוא משום שלא יגזלו מהבעה"ב, אין הבעה"ב צריך להיות שם אם אינו רוצה.